

1. Джерела правового регулювання, що прямо не визначають діяльність центрів надання адміністративних послуг, однак опосередковано стосуються їх діяльності, наприклад, щодо порядку здійснення тої чи іншої адміністративної послуги тощо.

2. Законодавчі акти, що безпосередньо, прямо регулюють діяльність ЦНАП, серед яких переважають підзаконні нормативно-правові акти.

Список використаної літератури:

1. Про заходи щодо впровадження адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810/98 // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 21. – Ст. 32.

2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV.

3. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203- VI.

4. Примірне положення про центр надання адміністративних послуг: Затверджено Постановою КМУ від 20 лютого 2013 р. № 118.

5. Рішення виконавчого комітету Кіровоградської міської ради «про затвердження Положення Центру надання адміністративних послуг міста Кропивницького» від 18 лютого 2014 № 59.

6. Типовий порядок проведення конкурсу для надання супутніх послуг, пов'язаних з наданням адміністративних послуг: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 2013 р. № 379.

7. Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13.

Науковий керівник: к.п.н., доцент Овчаренко А. О.

Ю. О. Маліченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ОСНОВНІ РИСИ ІНСТИТУТУ ЦИВІЛЬНОЇ СЛУЖБИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Реформи у нашій державі були розпочаті ще за часів правління Президента Л.Д. Кучми, тобто приблизно 20 років тому, але й досі вони не набули довершених форм. Тож, врахування досвіду зарубіжних країн, поза усяким сумнівом, могло би сприяти оптимізації системи державної служби та подоланню таких основних загроз, як корупція, бюрократизм, неефективність тощо. В цьому контексті на особливу увагу заслуговує досвід Великої Британії, яка впродовж останніх двох століть пройшла значний шлях від корумпованої та заснованої на фаворитизмі і «кумівстві» держави до сучасної відлагодженої системи. Таким чином, дослідження основних особливостей цивільної служби, безперечно, видається справою не тільки цікавою, але й корисною.

Питаннями розвитку цивільної служби Великобританії свого часу займалися наступні науковці: П.І. Крайнік, С.М. Озірська, Ю.Д. Полянський, І.А. Грицяк, І.А. Василенко та ін. [1; 2; 3; 4].

Метою дослідження є виявлення та розкриття сутності основних рис цивільної служби у Великій Британії.

На відміну від інших країн, де зазвичай прийняте поняття «публічної» або «державної» служби, у Великобританії переважає поняття «цивільна служба». Це обумовлено історично, оскільки дане поняття було сформоване ще за часів Ост-Індської компанії і відповідно до його змісту чиновник в англійському праві розглядається як «цивільний слуга Корони», на відміну від її «військових слуг». Однак у юридичних джерелах Великобританії також можна знайти поняття «державна служба», яке використовується щодо обмеженої кількості посадових осіб, до яких належать: політичні діячі, військовослужбовці, працівники правоохоронних та законодавчих органів. Враховуючи, що цивільна служба у Великобританії набагато численніша за державну, загалом, саме цивільна служба заслуговує на особливо пильну увагу [1, 12].

Сучасний вигляд інституту цивільної служби у Великобританії багато в чому визначили адміністративні реформи 70-80-х років. Для їх підготовки був створений Комітет з реформи цивільної служби (Комітет Фултона), що надав Уряду доповідь, в якій запропонував

принципово нову модель цивільної служби – менеджеральну. Ідея полягала в тому, щоб запозичити раціональні та ефективні методи управління, які використовуються у бізнесі. В основу реорганізації цивільної служби була покладена американська модель адміністративно-державного управління [2, 66].

Саме поняття цивільної служби в різних джерелах формулюється по-різному. Так, у доповіді Королівської комісії з цивільної служби під головуванням Т. Томліна було надано таке визначення: «Цивільні службовці – це особи на службі Корони, що не є політичними, військовими діячами та службовцями Королівського правосуддя, які обіймають цивільні посади та винагорода яким цілком і повністю виплачується із засобів, що надаються Парламентом». Пізніше було запропоновано таке визначення: «Цивільна служба – це організація, що включає чоловіків та жінок, які безпосередньо працюють на міністрів Корони, підзвітних Парламенту».

Для сучасної системи цивільної служби Великобританії характерні такі ключові ознаки:

- в основу цивільної служби покладена менеджеральна модель, що за своїм змістом є близькою до американської;
- система просування по службі відрізняється жорсткістю на усіх рівнях;
- в державних структурах часто використовується т. зв. «інтегральна» ієрархія;
- особлива система адміністративно-правового регулювання цивільної служби відсутня, контроль за нею здійснюється виходячи з доктрини загального права [1, 14].

Правове регулювання цивільної служби Великобританії відбувається за допомогою значної кількості правових джерел, до яких належать джерела загального права (конституційні звичаї (угоди), судові прецеденти), а також нормативні правові акти (статути, акти делегованого законодавства). Це можуть бути укази Корони в Раді, циркуляри чи інші нормативно-правові акти різних міністерств (департаментів). Окремо слід зазначити також вищезгадані доповіді комітетів, що стали підґрунтям реформування цивільної служби Великобританії. Разом з тим, єдиний законодавчий акт, який би поєднав у собі загальні засади цивільної служби, відсутній, що пов'язано з прерогативою Корони, а не Парламенту, здійснювати регулювання питань цивільної служби [3, 443].

Структура британської цивільної служби багаторівнева та заплутана. Правове забезпечення та регламентація різних сфер діяльності службовців здійснюється неоднаково. Деякі напрями їх діяльності врегульовуються статутами, які приймаються щорічно. Інші – внесенням доповнень до чинних актів делегованого законодавства (укази Корони в Раді, статутні постанови, інструкції окремих міністерств), або ж цією метою застосовуються прецеденти. У структурі сучасної цивільної служби Великобританії слід визначити кілька груп.

Перша група – старші політичні та адміністративні керівники – включає таких службовців адміністративного класу, як помічник заступника, заступник постійного секретаря, постійний секретар. Посади цієї групи, утворюють верхівку керівного складу цивільної служби. Ці службовці несуть особисту відповідальність безпосередньо перед міністром за свою сферу адміністративно-державного управління. їх кількість складає близько 1% від загальної кількості усіх цивільних службовців Великобританії.

Друга група – адміністративна – включає два ступені: учень адміністратора та старший виконавець. До компетенції адміністративної групи належить широке коло питань: від координації діяльності державного апарату управління чи керівництва роботою міністерств до виконання звичайних канцелярських обов'язків. Вони працюють не лише у міністерствах та департаментах, а й у відомствах, урядових агентствах та службах. До цієї категорії належать більше половини з усіх цивільних службовців Великобританії.

Третя група об'єднує технічний персонал: діловоди, секретарі та інші допоміжні категорії працівників, що виконують просту виконавську роботу. Сюди також входять вчені, архітектори, інженери та інші фахівці широкого профілю. До службовців молодшого рангу також належать співробітники пенітенціарних установ. Дана група за своєю чисельністю є найбільшою серед цивільних службовців [4, 71].

Цивільна служба умовно може бути поділена на такі категорії:

- не індустріальна та індустріальна (перша група – службовці у бюрократичному апараті міністерств, департаментів, агентств і т. д.; друга – працівники підприємств та організацій, що знаходяться у підпорядкуванні до того чи іншого міністерства (департаменту), на них не розповсюджуються пільги та умови служби, які мають неіндустріальні службовці);

- служба з повним робочим днем та неповним;

- постійна та тимчасова (на тимчасову службу, як правило, приймаються особи, яких залучають для вирішення якогось конкретного питання чи реалізації проекту);

- кадрова та некадрова (посада цивільного службовця може бути не передбачена у штатному розписі міністерства, департаменту, відомства, якщо його, наприклад, залучають на тимчасовій основі);

- департаментська, загальна та спеціальна (залежно від місця роботи конкретного службовця, наприклад, департаментським є той службовець, що працює в міністерстві чи департаменті);

- внутрішня та зовнішня (дипломатична) [4, 72-73].

Отже, система цивільної служби Великобританії, враховуючи її розгалужену структуру, є ефективним елементом регулювання суспільства та може слугувати прикладом для України.

Список використаної літератури:

1. Система державного управління Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії: досвід для України / Укладач П.І. Крайнік ; За заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, С.В. Загороднюка. Київ: НАДУ, 2011. 48 с.

2. Озірська С.М., Полянський Ю.Д. Системи державної служби європейських країн: Велика Британія, Російська Федерація, Україна, Французька республіка. К. : Видавництво УАДУ, 1999. 168 с.

3. Грицяк І. Законодавство про державну службу в Європейському Союзі (на прикладі Великобританії, Німеччини, Франції) // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2004-2005. Вип. 6-7. С. 442-448.

4. Василенко И.А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: учебное пособие. Издание 2-е, переработанное и дополненное. Москва: Логос, 2000. 200 с.

Науковий керівник: к.і.н., викладач Швець В. В.

К. С. Мусіць

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У процес становлення в Україні громадянського суспільства, а також побудови соціальної та правової держави здійснюється трансформація народу з об'єкта на суб'єкт влади, який не лише утворює владні інститути, а й вирішує питання відповідальності за їх діяльність.

Правове регулювання відповідальності органів місцевого самоврядування включає предмет, метод та форми. Предмет правового регулювання становить систему, що складають суспільні відносини, які виникають та здійснюється щодо відповідальності органів місцевого самоврядування та регулюються правом.

Метод правового регулювання – спосіб впливу норм на суспільні відносини. Для відповідальності характерним є поєднання методів правового регулювання, а саме: імперативного та диспозитивного, централізованого та локального.

За формою правового регулювання, всі нормативно-правові акти, що врегульовують відповідальність органів місцевого самоврядування, доцільно поділити на первинні та вторинні форми правового регулювання [1].

При цьому до первинних відносяться: 1) Конституція України, норми якої встановлюють відповідальність органів місцевого самоврядування. 2) Закони України – визначають як статусне положення та порядок притягнення до відповідальності органів місцевого самоврядування.